

**Auditorların və auditor təşkilatlarının qeydiyyatına və akkreditasiyasına dair
metodik göstəriş**

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu metodik göstəriş “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunundan, “Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası haqqında” Əsasnamədən, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 2 sentyabr tarixli, 782 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi haqqında Qaydalar»dan, “Azərbaycan Respublikasında Auditor Xidmətinin İnkişaf Konsepsiyası”nın VI fəslinin 9-cu “Lisenziyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunundan və Auditorlar Palatasının 2014-2016-cı illər üzrə iş planının 1.5-ci **2016-cı il üzrə iş planının 1.12-ci** bəndindən irəli gələn vəzifələrin icra olunmasını təmin edilməsi ilə əlaqədar hazırlanmışdır.

2. Mövcud qanunvericilikdə auditorların və auditor təşkilatlarının qeydiyyatına dair müddəalar

2.1. “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən (Maddə 7. Auditor adını almaq üçün imtahanların təşkili) auditor adı almaq üçün imtahanlar Auditorlar Palatasının təyin etdiyi komissiya tərəfindən qəbul edilir. İmtahanlar Auditorlar Palatasının Əsasnaməsində nəzərdə tutulan qaydaya uyğun olaraq təşkil edilir və Auditorlar Palatası Şurası tərəfindən təsdiq edilmiş “Auditor adı almaq üçün imtahanların keçirilməsi Qaydaları”na əsasən keçirilir.

2.2. ~~“Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu «Auditor xidməti ilə məşğul olmaq üçün lisenziyanın verilməsi» maddəsinə əsasən sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra 5 il müddətinə verilən lisenziya əsasında fəaliyyət göstərirlər.~~

“Lisenziyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 22-ci “Lisenziyanın və icazənin müddəti” maddəsinə əsasən, sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq 5 il müddətinə verilən icazə əsasında fəaliyyət göstərirlər.

2.3. ~~“Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun Qanunun 11-ci “Sərbəst auditorların və auditor təşkilatlarının dövlət qeydiyyatı” maddəsinə əsasən auditor, auditor fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququ verən lisenziyanı icazəni aldığı andan auditor xidməti ilə məşğul olmaq hüququna malikdir. Sərbəst auditorlar hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün müəyyən edilmiş qaydada uçota alınırırlar. Auditor təşkilatları Azərbaycan Respublikasının müvafiq Qanunu ilə müəyyənləşdirilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanında dövlət qeydiyyatına alınırırlar. Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından~~

keçmiş auditor təşkilatı Auditorlar Palatasından lisenziya **icazə** aldığı andan auditor xidmətini həyata keçirmək hüququna malik olur.

2.4. **İcazənin verilməsi “Lisenziyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa** Lisenziyaların verilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 2 sentyabr tarixli, 782 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi haqqında Qaydalar»a əsasən müəyyən edilir.

İcazə - müvafiq sahibkarlıq fəaliyyəti növünün həyata keçirilməsi və ya sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı müəyyən hərəkətlərin (bundan sonra - hərəkət) yerinə yetirilməsi üçün icazə verən orqan tərəfindən verilən rəsmi sənəd (icazə, razılıq, sertifikat, şəhadətnamə, akkreditasiya və s.) ərizəçi ilə bağlanılan müqavilə və ərizəçiyə münasibətdə edilən hər hansı digər hərəkət.

3. Auditorlar Palatasında auditorların qeydiyyatı prosedurları

3.1. Auditor adı almaq üçün imtahanları müvəffəq qiymətlərlə vermiş şəxslər barədə məlumat (İmtahan komissiyasının protokolu) İmtahan komissiyası tərəfindən üç gün ərzində Palatanın auditorların qeydiyyatını aparmağa məsul olan struktur bölməyə təqdim edilir.

3.2. Həmin struktur bölmə tərəfindən 5 (beş) gün müddətində auditor adı almaq üçün imtahanları müvəffəq qiymətlərlə vermiş şəxs üçün “Auditor adı almaq üçün imtahanları müvəffəq qiymətlərlə verilməsi barədə” sertifikat hazırlanır. Sertifikatın surəti struktur bölmədə saxlanılır. Sertifikatın forması Palata Şurası tərəfindən təsdiq edilir (əlavə 1).

3.3. Sertifikat müvafiq struktur bölmədə “Auditor adı almaq üçün imtahanları müvəffəq qiymətlərlə verilməsi barədə sertifikatların uçotu” kitabında qeydiyyata alınır və nömrələnir (əlavə 2).

3.4. Sertifikat almış şəxs auditor xidməti göstərmək üçün, qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada lisenziya **icazə** aldıqda Auditorlar Palatası sədrinin əmri ilə Palataya üzv qəbul edilir və qeydiyyata alınır. ~~Lisenziya~~ **İcazə** “Auditor və auditor təşkilatlarına verilmiş ~~lisenziyaların~~ **icazələrin** qeydiyyatı” kitabına müvafiq qeyd ~~auditor tərəfindən~~ ~~imza~~ edilməklə verilir. Bu barədə müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç) gün ərzində qeyd “Auditorların qeydiyyatı” kitabında edilir. “Auditor və auditor təşkilatlarına verilmiş ~~lisenziyaların~~ **icazələrin** qeydiyyatı” və “Auditorların qeydiyyatı” kitablarının formaları Palata Şurası tərəfindən təsdiq edilir (əlavə 3 və əlavə 4).

3.5. Auditorlar barədə müfəssəl məlumatlar “Auditorun şəxsi iş”ində qeyd olunur. “Auditorun şəxsi iş”inin forması Palata Şurası tərəfindən təsdiq edilir (əlavə 5).

3.6. Auditorun seçimindən asılı olaraq sərbəst və ya auditor şirkətində fəaliyyət göstərməsi barədə məlumat, habelə cari yerdəyişmələr barədə məlumatlar “Auditorların qeydiyyatı” kitabında və “Auditorun şəxsi iş”ində qeyd olunur (əlavə 4, əlavə 5).

3.7. Sərbəst fəaliyyət göstərmək istədiyi tədqirdə, auditor qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti göstərmək üçün dövlət

qeydiyyatına (uçota) alınması barədə (Vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi - VÖEN) məlumatı Palataya üç gün müddətində təqdim etməlidir.

3.8. Auditorun (sərbəst və ya auditor təşkilatında fəaliyyət göstərən) könüllü surətdə fəaliyyətinin müəyyən müddətə və ya tam dayandırılması, onun ərizəsi əsasında, Palata sədrinin əmri ilə rəsmiləşdirilir. Auditor vəfat etdikdə Palata sədrinin əmr ilə onun fəaliyyəti dayandırılmış hesab edilir. Bu barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən üç gün ərzində "Auditorların qeydiyyatı" kitabında və "Auditorun şəxsi iş"ində qeyd olunur və Palatanın internet sahifəsində müvafiq yenilənmələr aparılır.

3.9. Auditorun fəaliyyəti Palata Şurasının qərarı ilə müəyyən müddətə və ya tam dayandırıldıqda, həmin Şura qərarı əsasında onlar qeydiyyattan çıxarılır, Palata üzvlüyündən xaric edilir və bu barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən üç gün ərzində "Auditorların qeydiyyatı" kitabında və "Auditorun şəxsi iş"ində qeyd olunur.

3.10. Fəaliyyəti dayandırılmış auditorun ~~lisensiyasının~~ əsli, möhürü və ştampları üç gün müddətində Palatanın müvafiq struktur bölməsinə akt əsasında təhvil verilir. Akt struktur bölmənin iki əməkdaşı və təhvil verən şəxsin iştirakı ilə tərtib edilir və imzalanır.

3.11. Palatada saxlanılan ~~lisensiyanın~~ əsli, möhür və ştampları sahibinə, ərizə ilə müraciət olunduqda üç gün ərzində, Palataya qaytarılması şərtlərindən asılı olaraq, Palata sədrinin əmri və ya Palata Şurasının qərarı əsasında qaytarılır, aktla rəsmiləşdirilir. Bu barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən üç gün ərzində "Auditorların qeydiyyatı" kitabında və "Auditorun şəxsi iş"ində qeyd olunur.

3.12. Sərbəst auditora ~~lisensiya~~ **icazə** verilməsi, onun fəaliyyətinin müəyyən müddətə və ya tam dayandırılması, auditorun vəfatı, habelə ~~lisensiyanın~~ **icazənin** sahibinə qaytarılması barədə vergi xidməti orqanına, müvafiq struktur bölmənin təqdimatı əsasında üç gün ərzində Palata tərəfindən məlumat verilir.

4. Auditorlar Palatasında auditor təşkilatlarının qeydiyyatı prosedurları

4.1. Auditor təşkilatlı Azərbaycan Respublikasının müvafiq Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanında dövlət qeydiyyatına alınır. Auditor təşkilatına ~~lisensiya~~ **icazə müvafiq qanunvericiliyə uyğun qaydada və müəyyən olunmuş müddətdə, struktur bölmə tərəfindən 3 (üç) gün ərzində,** "Auditor və auditor təşkilatlarına verilmiş ~~lisensiyaların~~ **icazələrin** qeydiyyatı" kitabına **müvafiq qeyd auditor təşkilatının vəkalətnaməsinə əsasən məsul şəxs tərəfindən imza** edilməklə verilir. Auditor təşkilatı, təşkilatın rəhbərliyi tərəfindən verilmiş ərizəyə əsasən Auditorlar Palatası sədrinin əmri ilə Palataya üzv qəbul edilir və qeydiyyata alınır. Bu barədə müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç gün) ərzində "Auditor təşkilatının qeydiyyatı" kitabında müvafiq qeyd edilir. Kitabın forması Palata Şurası tərəfindən təsdiq edilir (əlavə 6).

4.2. Qeydiyyata alınmış auditor təşkilatlarının təsis sənədlərinin surəti, habelə təşkilatda fəaliyyət göstərən auditorlar barədə məlumatlar "Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri" qovluğunda saxlanılır. Təşkilatın fəaliyyəti ilə əlaqədar, habelə cari yerdəyişmələr barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç gün) ərzində həmin qovluğa

əlavə edilir və Palatanın internet səhifəsində müvafiq yenilənmələr aparılır. Qovluğun forması Palata Şurası tərəfindən təsdiq edilir (əlavə 7).

4.3. Təsisçisinin (təsisçilərinin) qərarı əsasında, auditor təşkilatının könüllü surətdə fəaliyyətinin müəyyən müddətə və ya tam dayandırılması, Palata sədrinin əmri ilə rəsmiləşdirilir. Bu barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç) gün ərzində “Auditor təşkilatının qeydiyyatı” kitabında qeyd olunur və göstərilən sənədlərin surəti “Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri” qovluğuna əlavə edilir.

4.4. Auditor təşkilatının fəaliyyəti Palata Şurasının qərarı ilə müəyyən müddətə və ya tam dayandırıldıqda, həmin Şura qərarı əsasında təşkilat qeydiyyatdan çıxarılır, Palata üzvlüyündən xaric edilir və bu barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç) gün ərzində “Auditor təşkilatının qeydiyyatı” kitabında qeyd olunur və Palata Şurasının qərarının surəti “Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri” qovluğuna əlavə edilir.

4.5. Fəaliyyəti dayandırılmış auditor təşkilatının ~~lisensiyasının əsli~~, möhürü və ştampları (əgər möhür və ştampla “audit”, “auditor” və ya “Auditorlar Palatası” sözləri varsa) Palatanın müvafiq struktur bölməsinə 3 (üç) gün ərzində akt əsasında təhvil verilir. Akt struktur bölmənin iki əməkdaşı və təhvil verən şəxsin iştirakı ilə tərtib edilir və imzalanır.

4.6. Palatada saxlanılan ~~lisensiyanın əsli~~, möhür və ştampları sahibinə, ərizə ilə müraciət olunduqda, Palataya qaytarılması şərtlərindən asılı olaraq, Palata sədrinin əmri və ya Palata Şurasının qərarı əsasında 3 (üç) gün ərzində qaytarılır, aktla rəsmiləşdirilir.

4.7. ~~Lisensiya~~ Auditor təşkilatına **auditor fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün icazə bərpası edildikdə**, ~~qaytarıldıqda~~, təşkilat yenidən qeydiyyata alınır və Palata üzvlüyünə bərpası edilir. Bu barədə məlumatlar müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç) gün ərzində “Auditorların qeydiyyatı” kitabında qeyd olunur və Palata Şurasının qərarının surəti “Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri” qovluğuna əlavə edilir.

4.8. Auditor təşkilatına ~~lisensiya~~ **icazə** verilməsi, onun fəaliyyətinin müəyyən müddətə və ya tam dayandırılması, habelə ~~lisensiyanın icazənin~~ təşkilata qaytarılması barədə vergi xidməti orqanına, müvafiq struktur bölmənin təqdimatı əsasında 3 (üç) gün ərzində Palata tərəfindən məlumat verilir.

5. Palatanın assosiativ üzvlərinin qeydiyyatı və birdəfəlik audit aparan şəxslərin akkreditasiyası

5.1. Müəyyən olunmuş qaydada CAP (Certified Accounting Practitioner) və ya CAP/CİPA (Certified International Professional Accountant) sertifikatları almış və sertifikatların surətini ərizə ilə birlikdə Palataya təqdim etmiş şəxslər Palata sədrinin əmri ilə Palatanın assosiativ üzvləri sayılır və müvafiq struktur bölmə tərəfindən 3 (üç) gün ərzində qeydiyyata alınır.

5.2. Palatanın assosiativ üzvlərinin qeydiyyatı “Auditorlar Palatasının assosiativ üzvlərinin qeydiyyatı” kitabında aparılır (Əlavə 8).

5.3. Kitabın forması Palata Şurası tərəfindən təsdiq edilir .

5.4. “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanuna müvafiq olaraq öz ölkəsində auditor xidməti ilə məşğul olmaq hüququ olan xarici ölkə vətəndaşı həmin hüquqdan Azərbaycan Respublikası ərazisində istifadə etmək istəməsi barədə ərizə ilə müraciət etdiyi halda (öz ölkəsində auditor xidməti ilə məşğul olmaq hüququ verən sənədin və sifarişçi şirkətlə audit müqaviləsinin notarial qaydada təsdiq olunmuş surətləri təqdim olunmaqla), 7 (yeddi) gün ərzində Palata sədrinin əmri ilə həmin şəxs audit aparılan müddətə akkreditasiya olunur və göstərilən auditin aparılmasına rəsmi icazə verilir.

5.5. Öz ölkəsində auditor xidməti ilə məşğul olmaq hüququ olan xarici ölkə vətəndaşının həmin hüquqdan Azərbaycan Respublikası ərazisində istifadə etməsi ilə bağlı 5.4-cü maddədə göstərilən sənədlər Palatanın müvafiq struktur bölməsində ayrı qovluqda saxlanılır.

6. Yekun müddəaları

6.1. Qeydiyyat kitablarının, “Auditorun şəxsi iş”lərinin və “Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri” qovluqlarının aparılmasına və saxlanılmasına məsul struktur bölmə Palata sədrinin müvafiq əmrinə /sərəncamına əsasən müəyyən edilir.

6.2. Qeydiyyat kitablarının, “Auditorun şəxsi iş”lərinin və “Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri” qovluqlarının aparılması və saxlanması qaydası struktur bölmənin əsasnaməsində ayrıca maddə ilə əks olunur.

6.3. Struktur bölmədə qeydiyyat kitablarının həm kağız, həm elektron daşıyıcılarında aparılması və saxlanması, struktur bölmə rəhbərinin təqdimatı əsasında Palata sədrinin əmri/sərəncamı əsasında müvafiq əməkdaşa həvalə edilir və onun vəzifə öhtəliklərinə daxil edilir.

6.4. Qeydiyyat kitablarının səhifələri nömrələnir, qaytanlanır və Palatanın möhürü ilə möhürlənir.

6.5. ~~Lisensiyalar~~ möhür və ştamplar, qeydiyyat kitabları, “Auditorun şəxsi iş”ləri və “Auditor təşkilatının qeydiyyat sənədləri” qovluqları seyfdə/şkafda saxlanılır.

6.6. Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları barədə məlumatlar Palatanın internet səhifəsində (müntəzəm yenilənməklə) yerləşdirilir.